

Centres Cívics de Barcelona

L'ANTÀRTIDA, EL CONTINENT POLSANT

Del 30 d'abril al 4 de juny de 2013

Barcelona, capital
de la Biologia Polar 2013

Ajuntament de
Barcelona

L'Antàrtida és un continent llunyà. Però molts dels fenòmens que afecten els seus ecosistemes tenen a veure amb l'activitat que desenvolupem els éssers humans a latituds com les nostres. I els canvis que s'esdevenen en els ecosistemes antàrtics també ens poden afectar a nosaltres. Volem fer conèixer el continent glaçat des de l'experiència de les persones que hi hem treballat, i des d'una perspectiva pluridisciplinària. El juliol del 2013 se celebrarà a Barcelona l'XI Simposi Internacional de Biologia, organitzat per l'SCAR Internacional (Scientific Committee for Antarctic Research). Aquest cicle vol ser un preludi per apropar a tothom la fascinació que ha provocat i provoca la descoberta d'aquest desert gelat.

1984: DE BARCELONA A L'ANTÀRTIDA. ELS INICIS D'UNA LLARGA AVENTURA

Dimarts 30 d'abril, a les 19 h
Centre Cívic Urgell
C. del Comte d'Urgell, 145
Districte de l'Eixample

Aquest any es commemoren els vint-i-cinc anys de la recerca espanyola a l'Antàrtida, tota una gesta per a la investigació en aquells temps. En primera persona i des de la seva pròpia experiència, Castellví, prestigiosa investigadora ens explicarà els inicis de l'aventura antàrtica espanyola, amb les dificultats, les alegries, les tristeses i els sacrificis que des d'aleshores tant ella com els seus companys van sofrir.

A càrrec de **Josefina Castellví**, doctora i professora del CSIC (Consejo Superior de Investigaciones Científicas). Barcelona.

LLIBRES SOBRE EL GEL: L'ANTÀRTIDA PER A PETITS I GRANS

Dimarts 7 de maig, a les 19 h
Centre Cívic Can Basté
Pg. de Fabra i Puig, 274
Districte de Nou Barris

L'activitat científica sembla que està fora de l'abast de la societat i que és un món poc comprès i de vegades difícil d'imaginar. Com podem transmetre, doncs, la investigació polar més enllà de la comunitat científica? Podem ser capaços de combinar ciència i intriga i comunicar els resultats de la investigació d'una expedició oceanogràfica com si fos un llibre de bord? Podem, fins i tot, fer arribar als més petits els conceptes bàsics sobre l'Antàrtida a través de contes infantils? Aquest és el nostre repte: transmetre aquests coneixements a petits i grans i conscienciar-los de les implicacions de l'Antàrtida en el nostre dia a dia d'una manera amena i divertida.

A càrrec de **Sergi Rossi**, professor d'investigació a l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals (UAB). Barcelona.

ASTRONOMIA DES DEL CONTINENT GLAÇAT

Dijous 9 de maig, a les 19 h
Casa Orlandai
C. de Jaume Piquet, 23
Districte de Sarrià - Sant Gervasi

Per què s'ha muntat un telescopi a l'Antàrtida? Què es veu des del pol sud que no es vegi des d'altres latituds? Què és un telescopi d'infrarojos? Jordi Isern participa en un programa europeu a la base antàrtica de Concòrdia, situada a més de 3.000 m sobre el nivell del mar i cap a l'interior del continent.

A càrrec de **Jordi Isern**, director de l'Institut de Ciències de l'Espai (CSIC-IEEC) i professor d'investigació del CSIC (Consejo Superior de Investigaciones Científicas). Barcelona.

LA PETJADA DEL TURISME A L'ANTÀRTIDA

Dimarts 14 de maig, a les 19 h
Centre Cívic Can Deu
Pl. de la Concòrdia, 13
Districte de les Corts

El 1958 l'Antàrtida va rebre el primer creuer de turistes. Des d'aleshores, més de 40.000 visitants han posat els peus en aquest continent. L'Antàrtida és l'únic espai terrestre sense titularitat governamental i el seu ús està regulat pel tractat de l'Antàrtic (1959), signat per més de 46 països. L'impacte ecològic que una activitat com el turisme pot provocar progressivament sobre els ecosistemes antàrtics ha despertat un gran interès en la comunitat científica. L'aparició d'espècies invasores, la transmissió de patògens, la destrucció de sòls, l'alteració del comportament de la fauna autòctona o les emissions de CO₂ són alguns dels possibles riscos als quals l'Antàrtida ha de fer front davant del turisme creixent. Tot i l'ambient inhòspit de l'Antàrtida, actualment ja s'hi han detectat espècies no natives introduïdes per científics, turistes i exploradors.

A càrrec de **Javier Benayas**, professor titular a la Universidad Autónoma de Madrid, i **Ana Justel**, professora titular a la Universidad Autónoma de Madrid.

VIDA EN INDRETS INHÒSPITS: UNA SELVA SOTA EL GEL

Dijous 16 de maig, a les 19 h
Centre Cívic Cotxeres de Sants
C. de Sants, 79
Districte de Sants-Montjuïc

Antàrtida, hivern: 1.000 km d'oceà glaçat ofereixen un paisatge de blancor, de puresa. Per sota, en un tapís de color, de gel porós, hi creixen microalgues a l'espera de ser alliberades a l'estiu antàrtic i servir d'aliment a l'esglaó tròfic següent. D'aquesta manera, en un ambient tan inhòspit com l'oceà Antàrtic, la vida és possible durant tot l'any. Part d'aquesta producció arribarà al fons marí per permetre el desenvolupament d'unes comunitats biològiques abundants i amb una riquesa comparable a la dels boscos tropicals.

A càrrec de **Josep Maria Gili**, professor d'investigació a l'Institut de Ciències del Mar (ICM-CSIC). Barcelona.

DE PINGÜINS, FOQUES I BALENES: LA VIDA ANIMAL AL POL SUD

Dimarts 21 de maig, a les 19 h
Centre Cívic Navas
C. de Las Navas de Tolosa, 312
Districte de Sant Andreu

Lleons i elefants marins, foques i balenes tenen en comú que són mamífers marins. A l'Antàrtida hi ha una bona representació d'aquest grup d'organismes. Però sabem com s'ho fan per viure a temperatures tan baixes? Algunes foques fins i tot crien damunt del gel! Com viuen els mamífers marins al pol sud? Com s'alimenten, com es reproduïxen, com es comuniquen, fins a quines fondàries bussegen i com aconsegueixen fer-ho? Entendre la biologia i l'ecologia dels mamífers marins ens ajuda també a predir què els pot passar en un escenari de canvi global.

A càrrec de **Andrés Barbosa**, investigador científic al Museo Nacional de Ciencias Naturales (CSIC). Madrid.

EXPLORADORS A L'ANTÀRTIDA

Dijous 23 de maig, a les 19 h

Centre Cívic Guinardó

Rda. del Guinardó, 113

Districte d'Horta-Guinardó

Titllats d'excèntrics, esbojarrats i temeraris, fa més de dos-cents anys alguns exploradors, com Sir Ernest Shackleton, van ser els primers a enfrontar-se amb un món desconegut, nou, verge i únic del planeta.

A càrrec de **Antonio Quesada**, professor titular a la Universidad Autónoma de Madrid.

EL POL SUD SENSE LÍMITS

Dimarts 28 de maig, a les 19 h

Centre Cívic Parc Sandaru

C. de Buenaventura Muñoz, 21

Districte de Sant Martí

Un repte personal i científic amb components d'aventura i esport: el 2009 i per primera vegada en la història, un grup de tres persones amb discapacitats físiques van aconseguir arribar al pol sud. Així van demostrar que els límits no els imposa el físic i que superar-los està al nostre abast. Els tres aventurers han esdevingut un gran exemple de superació i motivació. Durant tres setmanes van recórrer a peu 250 km sense cap mena d'ajuda externa, arrossegant un trineu de 80 kg, a 3.000 m d'altura i en presència de vents de fins a 300 km/h.

A càrrec de **Eric Villalón**, expedicionari, i **Montse García**, directora de l'expedició «El pol sud sense límits».

CADENA ALIMENTÀRIA AL POL SUD: DEL KRILL A LES BALENES

Dijous 30 de maig, a les 19 h

Centre Cívic Barceloneta

C. de la Conreria, 1

Districte de Ciutat Vella

El krill antàrtic (*Euphasia superba*) és un petit crustaci que viu en grans grups d'individus, en eixams, sota el gel de l'oceà Antàrtic, un dels ecosistemes més rics del planeta. L'ecosistema antàrtic depèn en gran part del krill, ja que aquest és la base alimentària d'un gran nombre de peixos, ocells i mamífers marins, i constitueix una de les reserves de biomassa més grans del planeta.

A càrrec de **Verónica Fuentes**, investigadora a l'Institut de Ciències del Mar (ICM-CSIC).
Barcelona.

ELS POLS: CONGELADORS DEL PLANETA TERRA

Dimarts 4 de juny, a les 19 h

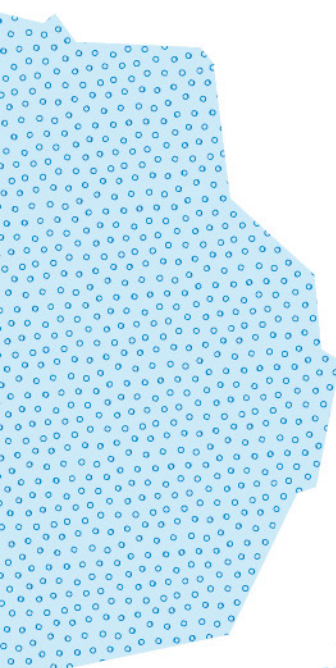
Centre Cívic La Sedeta

C. de Sicília, 321

Districte de Gràcia

L'acumulació de gel al pol nord i al pol sud, i el seu manteniment al llarg de molts anys, és una qüestió que encara avui dia suscita preguntes. L'Antàrtida és un continent cobert per un gruixut casquet de gel, que en alguns sectors del seu litoral emet extenses plataformes de gel que suren sobre el mar. Això es constata amb les dades dels sediments, que també revelen que no sempre ha existit aquest casquet, fins i tot quan el continent antàrtic ja ocupava una posició polar. La variació de la configuració del oceans, lligada a la tectònica de plaques, sembla que pot explicar com l'Antàrtida quedà relativament aïllada dels intercanvis tèrmics planetaris que exerceixen l'atmosfera i els oceans, de manera que es pogués formar el gran casquet de gel que la cobreix. Actualment, s'han detectat a l'Antàrtida reduccions importants de les glaceres i de les plataformes de gel, associades a un increment de les temperatures en els darrers anys. Aquestes variacions, però, sembla que afecten sobretot a les vores del continent, mentre que alguns sectors sembla que fins i tot s'estiguin refredant.

A càrrec de **Jaume Calvet**, catedràtic a la Universitat de Barcelona.

MÉS INFORMACIÓ

Tiquet Rambles

Palau de la Virreina

La Rambla, 99

Tel. 933 161 000

Horari: de dilluns a diumenge, de 10 a 20.30 h

Atenció a persones amb discapacitat auditiva

Missatges de text curt al Tel. 933 171 416

Telèfon 010: Barcelona Informació

Horari: les 24 hores, cada dia de l'any

Establiment: 0,47 €. Cost/min: 0,06 €. Tarifats per segons. IVA inclòs.

Si truqueu des de fora de l'àrea metropolitana de Barcelona:

Establiment: 0,11 €. Cost/min: 0,41 €. Tarifats per segons. IVA inclòs.

CENTRE CÍVIC URGELL

C. del Comte d'Urgell, 145

L5 Hospital Clínic

43, 44, 20, 37, 59 i 63

CENTRE CÍVIC CAN BASTÉ

Pg. de Fabra i Puig, 274

L5 Virrei Amat

50, 51, 31, 32, 47 i 71

CASA ORLANDAI

C. de Jaume Piquet, 23

FGC Sarrià

V7, 66, 22, 64 i 75

CENTRE CÍVIC CAN DEU

Pl. de la Concòrdia, 13

L3 Les Corts

15, 43, 59, 66, 78, V7 i N0

CENTRE CÍVIC COTXERES DE SANTS

C. de Sants

L1 i L5 Plaça de Sants

D20, H12, V7, 44, 78, 109 i 115

Estació de Sants

CENTRE CÍVIC NAVAS

C. de Las Navas de Tolosa, 312

L1 Navas

L5 Camp de l'Arpa

62, 192, 117 i N3

CENTRE CÍVIC GUINARDÓ

Rda. del Guinardó, 113

L4 Guinardó

31, 32, 39, 55, 74 i 117

CENTRE CÍVIC PARC SANDARU

C. de Buenaventura Muñoz, 21

L1 Arc de Triomf

CENTRE CÍVIC BARCELONETA

C. de la Conreria, 1

L4 Barceloneta

36, 45, 59 i D20

CENTRE CÍVIC LA SEDETA

C. de Sicília, 321

L4 Joanic

L2 i L5 Sagrada Família

15, 20, 39, 45, 47, 114 i 116